

การประยุกต์แนวความคิดเรื่อง เกมภาษาของวิตเคนส์ไตน์
ในการอธิบายเรื่อง ของความหมายในภาษาศาสตร์
: ศึกษาเฉพาะกรณีภาษาของสำนักสันตือโซค

นายสุนัย เศรษฐบุญสร้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๘

ISBN 974-566-416-2

013553

16227889

An Application of Wittgenstein's Concept of a Language Game
to the Concept of Meaning in Religious Language
: A Case Study of Santi - Asoka's Language

Mr.Sunai Setboonsarng

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Philosophy
Graduate School
Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การประยุกต์แนวความคิดเรื่อง เกมภาษาของวิต เกนสไตน์
ในการอธิบายเรื่องของความหมายในภาษาศาสตร์ : ศึกษา
เฉพาะกรณีภาษาของสำนักสันคือโสภ

โดย

นายสุนัย เศรษฐบุญสร้าง

ภาควิชา

ปรัชญา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี พงศ์พิศ
รองศาสตราจารย์ ดร. มารค ตามไท

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. สรชัย พิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. วิทย์ วิศทเวทย์)

..... ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี พงศ์พิศ)

..... ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร. มารค ตามไท)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกตุวิศิษฐ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การประยุกต์แนวความคิดเรื่อง เกมภาษาของวิกเคนส์ไทน์ในการอธิบายเรื่องของความหมายในภาษาศาสตร์ ศึกษาเฉพาะกรณีภาษาของสำนักสันตือโศก

ชื่อนิสิต นายสุนัย เศรษฐบุญสร้าง

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี พงศ์พิศ
รองศาสตราจารย์ ดร.มารค คมไถ

ภาควิชา ปรัชญา

ปีการศึกษา ๒๕๒๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาทางศาสนาในมิติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้ภาษาศาสตร์ โดยอาศัยแนวความคิดเรื่อง เกมภาษาของวิกเคนส์ไทน์เป็นกรอบในการพิจารณา และอาศัยตัวอย่างการใช้ภาษาศาสตร์ของสำนักสันตือโศก หรือกลุ่มชาวโศก เป็นตัวแบบของการศึกษาวิจัย

วิธีการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาศัยทั้งการวิจัยจากเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม ซึ่งใช้วิธีการทางมนุษยวิทยา โดยเข้าไปสังเกตการณ์ ร่วมในกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ ตลอดจนทดลองใช้ชีวิตตามแบบวิถีชีวิตทางศาสนาของกลุ่มชาวโศก

จากการศึกษาพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการใช้ภาษาศาสตร์ในบทที่ ๒ ช่วยให้เข้าใจถึงประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันในหมู่นักปรัชญาทางตะวันตก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นปัญหาการใช้ภาษาศาสตร์ที่เกิดขึ้นกับพุทธศาสนาแล้ว พบว่า มีพื้นฐานคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกิดการรับเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นแม่บทของความจริงและความมีเหตุผล ฐานะของ

ศาสนาภายใต้วิธีคิดแบบนี้ จึงตกต่ำลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน กิจกรรมที่นักการศึกษา ทั้งทางตะวันตกและตะวันออกพยายามกระทำ จึงอยู่ที่ความพยายามหาทางอธิบายคำสอน ทางศาสนาให้สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เห็นว่า คำสอนทางศาสนา นั้นก็เป็นเรื่องที่มีความเป็นเหตุผล และเป็นความจริงที่น่าเชื่อถือ เช่นเดียวกันความรู้ทาง วิทยาศาสตร์

และจากการศึกษาแนวความคิดของวิกเตนสไตน์ในบทที่ ๓ ทำให้เห็นว่าความรู้ ของมนุษย์นั้นอาจจำแนกออกได้เป็น ๓ ระดับ คือ ในระดับของประสาทสัมผัสที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Fact) ระดับของความนึกคิดที่สัมพันธ์กับภาษาอย่างแนบแน่นซึ่งเกี่ยวกับความจริง (Truth) และระดับของสัจจะความเป็นจริง (Reality) ที่อยู่เหนือความจริงใน ระดับของความนึกคิดอีกชั้นหนึ่ง สิ่งที่วิกเตนสไตน์ให้เห็นในความคิดช่วงแรกก็คือ ความจริง ที่มนุษย์สามารถเข้าถึงได้ด้วยความคิดและพูดถึงได้ด้วยภาษานั้น เป็นแค่ความจริงในระดับ ที่ ๒ นี้เท่านั้น และจากความคิดช่วงหลังของวิกเตนสไตน์ ซึ่งเมื่อสังเคราะห์เข้ากับแนว ความคิดเรื่องการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ของโทมัส กูน์ ก็ช่วยให้ เข้าใจต่อไปว่า ความหมายของภาษาเป็นสิ่งที่ฝังตัวอยู่ในมิติของกาล-อวกาศ ภายใต้แบบ วิถีชีวิตและบริบทของเกมภาษาในกระบวนทัศน์หนึ่ง ๆ ด้วยเหตุนี้ความจริงในระดับที่มนุษย์ เข้าใจกันทั่วไป จึงไม่ได้มีอยู่อย่างตายตัวเป็นภาววิสัย เพราะเป็นสิ่งที่มีสัมพันธ์กับมิติของ กาล-อวกาศในแต่ละกระบวนทัศน์ด้วย

ในบทที่ ๔ เมื่อนำเอาความคิดเรื่องเกมภาษาของวิกเตนสไตน์มาใช้เป็นกรอบ ในการวิเคราะห์ปัญหาภาษาศาสตร์ของสำนักสันตือโตก ซึ่งเป็นกลุ่มชาวพุทธที่กำลังมีความ ชัดแย้งกับชาวพุทธกลุ่มอื่นในพุทธศาสนากระแสหลัก แต่ก็มีสัญญาณหลายอย่างชี้ให้เห็นว่า การใช้ภาษาของชาวพุทธกลุ่มนี้ประสบความสำเร็จในการสื่อความกับคนในสังคมปัจจุบัน พบ ว่า การอธิบายคำสอนทางพุทธศาสนาของชาวอโศกมีลักษณะ เป็นกระบวนทัศน์หนึ่งของพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ ความขัดแย้งในมิติค่านิยมการเข้าใจความหมายของภาษาศาสตร์ไม่ตรงกันจึง เกิดขึ้น เนื่องจากมีการใช้ภาษาศาสนาพูดเกี่ยวกับภายใต้บริบทของ เกมภาษา ในกระบวนทัศน์ที่แตก ต่างกัน

ในกรณีที่มีกระบวนการตีความของ การอธิบายคำสอนทางพุทธศาสนาอย่าง สมเหตุสมผลใน
 ตัวเองมากกว่าหนึ่งกระบวนการตีความ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้ามองในระดับของ สัจจะความเป็น
 จริงแล้ว เราไม่มีทางจะหาเกณฑ์ใด ๆ มาตัดสินได้ว่า กระบวนการตีความใดถูกต้องตรงตาม
 เจตนารมณ์ที่พระพุทธองค์มุ่งหมายถึง เพราะเป็นความจริงที่อยู่บนกรอบของภาษาและความ
 นึกคิด ซึ่งเราไม่อาจแสวงหาที่สุดของความรู้หรือความจริงในระดับนี้ได้ด้วยการแสวงหา
 ที่สุดของคำตอบ แต่เราอาจมีทางประจักษ์ถึงที่สุดของความรู้หรือความจริงดังกล่าวได้ด้วย
 การแสวงหาที่สุดของคำถาม ความรู้หรือสัจจะความจริงในระดับนี้ จึง เป็นสิ่งที่ผู้รู้แต่ละคน
 จะพึงประจักษ์แจ้งได้เฉพาะตน โดยไม่อาจถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยภาษาใด ๆ โดยตรง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความหมายของภาษา เป็นสิ่งที่ฝังตัวอยู่ภายใต้แบบวิถีชีวิต
 หนึ่ง ๆ ฉะนั้น เมื่อมองจากกรอบของความจริงในระดับที่สามารถพูดถึงได้ เราจึงพอจะหา
 ขอบเขตของการถกเถียงในขอบเขตหนึ่งว่า กระบวนการตีความของ การอธิบายพุทธศาสนาแบบใดถูก
 หรือผิดได้จากการเทียบเคียงกับศีลหรือวินัยต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงแบบวิถีชีวิตทางศาสนาอย่าง
 เป็นรูปธรรม และมีข้อถกเถียงน้อยที่สุดเท่าที่จะพึงเป็นไปได้ เพราะภายใต้แบบวิถีชีวิตทาง
 ศาสนาที่ใกล้เคียงกับแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งหมายนี้ ทำให้พอจะอนุมานต่อไปได้ว่า
 ระบบการอธิบายคำสอนทางพุทธศาสนาที่วางอยู่บนพื้นฐานของแบบวิถีชีวิตดังกล่าว จะเป็น
 กระบวนการตีความที่มีความหมายใกล้เคียงกับเจตจำนงที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งหมายด้วย จากสาเหตุ
 นี้ศีลและวินัยต่าง ๆ ที่พระพุทธองค์บัญญัติขึ้น จึงมีความสำคัญสูงสุดในฐานะเป็นศาสนคชาของ
 ศาสนาแทนตัวพระองค์หลังจากที่ทรงปรินิพพานไปแล้ว

ข้อสรุปของการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางศาสนาที่เกิดจากปัญหาการเข้าใจภาษา
 ศาสนาไม่ตรงกัน จึงอยู่ที่การหันกลับไปสู่การมีแบบวิถีชีวิตทางศาสนาตามที่ศาสนคชาของแต่ละ
 ศาสนามุ่งหมายถึง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า การแสวงหากระบวนการตีความของ การอธิบายคำสอนทาง
 ศาสนาที่กลับไปสู่การมีแก่นสารของแบบวิถีชีวิตดั้งเดิมทางศาสนา ซึ่งจะนำไปสู่การลดละ
 ความต้องการส่วนเกินของชีวิต มีความขยันขันแข็ง และมีจิตสำนึกที่เอื้ออาทรต่อชีวิตร่วมโลก

อื่น ๆ ที่ขาดแคลนกว่า ภายใต้กระบวนการของการอธิบายคำสอนทางศาสนาเช่นนี้เท่านั้น
ที่จะเป็นหนทางทำให้คำสอนทางศาสนาก็นกนิกขันธ์สู่การมีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาของมนุษย์
อีกครั้งหนึ่ง ดังเช่นที่ศาสนาต่าง ๆ เคยมีบทบาทอย่างสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของมนุษย
ในอดีตมาแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title An Application of Wittgenstein's Concept of a Language Game to the Concept of Meaning in Religious Language : A Case Study of Santi - Asoka's Language.

Name Mr. Sunai Setboonsarng

Thesis Advisor Associate Professor Seri Phongphat, Ph.D.
Associate Professor Mark Tamthai, Ph.D.

Department Philosophy

Academic Year 1985

ABSTRACT

The objective of this thesis is to study a dimension of the problem in religion concerning the use of religious Language. This study employs Wittgenstein's language-game concept as the framework of analysis. The use of language by Santi-Asoka or Chaw Asoka will be analysed.

This study makes use of both survey literature and field study. The field study follows an anthropological approach by observing, participating and leading the form of life of Chaw Asoka.

The analysis of basic problems in the use of language in religion in Chapter 2 shed some light on this debate among western philosophers. The use of language in Buddhism exhibits the same problem. The advancement in scientific knowledge has made science

the master of truth and rationality. The status of religion, within this context, has deteriorated to its historical low level. Religions in both the East and West attempt to regain their status by explaining their teachings to fit the foundation of scientific knowledge. The attempt is to show that these teachings are rational and contain as much respectable truth as scientific knowledge.

The discussion of Wittgenstein's concept in Chapter 3 shows that there are three levels of knowledge, namely, fact (that can be sensed), truth (That can be proven) and reality (which is the existence of truth). Wittgenstein pointed out that the level of knowledge that is accessible by thinking and referred to by language is only the second level. The later Wittgenstein thinking, when synthesized with the concept of paradigm shift proposed by Kuhn, suggests that the meaning of language is deeply rooted in the time and space dimension within the form of life and context of a language game in one paradigm. Therefore, the truth that we usually understand may not exist concretely. It only exists in the time and space dimension within one paradigm.

In Chapter 4, the language game is used as a framework to analyse the use of language by the Santi-Asoka School, a new Buddhist group that has conflict with the main-stream Buddhist groups in Thailand.

Some evidences suggest that the use of language by the Santi-Asoka School is successful in communicating with the common people. The explanation of Buddhism by the Santi Asoka School can

be characterized as existing within a paradigm of buddhism. The conflict thus arises because of the difference in the dimension of the language used. The same set of religious language has been used by the main - stream Buddhist in a different context of language game under a different paradigm.

In such a case where there are more than one self - contained paradigms of explanation of Buddhist teaching, it is not possible to judge which paradigm is correct according to the objective of Buddha. The reality is above and beyond the frame of language and realm of rationality. The search for ultimate knowledge and reality cannot be satisfied by seeking an ultimate answer. The ultimate realization of knowledge or reality can be attained by seeking the ultimate of questioning. That level of knowledge can be achieved only by self realization and cannot be transferred to other by the use of language.

Since language is also rooted within a "form of life", at the level of truth that can be represented by language, we can find a resolution to the debate within a paradigm. For the teaching of Buddha, this problem can be solved by the comparison of each explanation with the "Sila" or "discipline" which reflects the concrete religious form of life. Therefore, "Sila" and discipline that Buddha created has the utmost important role as the "master" of the religion. It represents Buddha himself after his nivarana.

In conclusion, to solve the conflict in the religion arises from the problem of differences in understanding the religious

language, one should go back to the "form of life" suggested by the prophet of each religion. I believe that the paradigm that explains the teaching of the prophet by resorting to the substance of the traditional "form of life" will point to the reduction of desire for the excess in life, and to the promotion of diligence and care for other beings. Within this paradigm of explanation of Religion, the role of Religion can regain its role in solving human problems as it used to do in the long history of human civilization.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดขึ้นจากความพยายามสั่ง เคารพพื้นฐานความรู้ทาง ก้นปรัชญา เข้ากับประสบการณ์ทาง ก้นศาสนาที่ผู้เขียนได้มีโอกาสทดลองศึกษาปฏิบัติธรรมในสำนักหลาย แห่ง โดยเฉพาะกับหมู่กลุ่มชาวโศก ความหลากหลายของการอธิบายคำสอนทางพุทธศาสนา ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งทางความคิดของกลุ่มชาวพุทธต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้มีโอกาสสัมผัส เป็นแรงบันดาลใจทำให้ผู้เขียนเกิดความมุ่งมั่นที่จะทำความเข้าใจกับกฎเกณฑ์ที่ควบคุมอยู่ เบื้องหลังปรากฏการณ์ของความขัดแย้งนี้ และหาเกณฑ์วินิจฉัยที่จะตัดสินว่าระบบการอธิบาย แบบใดเป็นระบบที่ตรงกับเจตนารมณ์ของ พระพุทธเจ้ามากที่สุด โดยมุ่งหวังว่าความเข้าใจ ดังกล่าวอาจมีส่วนช่วยทำให้ศาสนิกกลุ่มต่าง ๆ ทั้งที่เป็นศาสนิกในศาสนาเดียวกันและต่าง ศาสนา มีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงขอขอบคุณคณาจารย์ในภาควิชาปรัชญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีส่วนช่วยปูพื้นฐานทางความคิดด้านปรัชญาแก่ผู้เขียน โดยเฉพาะขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มารค ตามไท ที่มีส่วนช่วยแนะให้ผู้เขียนเกิดแง่คิดใหม่ ๆ หลายอย่างในการมองปัญหา และรองศาสตราจารย์ ดร.เสรี พงศ์พิศ ที่มีส่วนช่วยให้คำปรึกษาแนะนำในการเขียน วิทยานิพนธ์

นอกเหนือกว่าสิ่งอื่นใด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในเมตตาจิตของ พระคุณเจ้า ซึ่งประพฤติปฏิบัติชอบทุกรูป ที่มีส่วนช่วยปลุกฝังให้ผู้เขียนเกิดความสนใจและทดลองหันมา คำเนินรอยตามแบบวิถีชีวิตทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระคุณเจ้า พระโพธิรักษ์ ที่ช่วยชี้แนะ ให้เกิดความเข้าใจแก่นสารของพุทธศาสนาหลายประการ ซึ่งใช้เป็นพื้นฐานในการเขียน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

หากจะมีผู้ใดได้รับประโยชน์จากงานศึกษาวิจัยที่ไ้กระทำมาดังกล่าว ผู้เขียนขอ ถวายเป็นพุทธบูชา

สักการะใด การระใด อันสูงสุดที่จะพึงมีได้ เป็นได้ในไตรภพ ขอสักการะนั้น
การวะนั้น จะมีแก่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงเป็นปฐม ผู้คืน ผู้เบิกบาน ตรีสุขชอบ
ได้โดยพระองค์เอง แม้มีวิพทานานแล้วพระองค์นั้น

สุเมธ เศรษฐบุณสร่าง

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ก
บทที่	
๑ บทนำ	๑
๒ ประวัติและแนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องภาษาศาสตร์	๘
๓ ความคิดเรื่อง เกมภาษาของวิกเคนส์ไตน์	๓๑
๔ เกมภาษากับการใช้ภาษาศาสตร์ของชาวออสเตรีย	๕๘
๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๑๐๖
เอกสารอ้างอิง	๑๑๒
ภาคผนวก	๑๑๘
ประวัติ	๑๓๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

- = ถ้า _____ แล้วก็
- ~ = เครื่องหมายปฏิเสธ (ไม่, ไม่ใช่, ไม่เป็นความจริงที่ว่า...)
- . = และ
- $\forall x$ = สำหรับทุก ๆ x ซึ่ง
- $\exists x$ = มี x ซึ่ง
- PII = Philosophical Investigation

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย